

9

Bilgiye Ulaşmak

“Online Anarşi” adı da verilen İnternet üzerindeki bilginin korkunç bir hızla artması, bu bilgi okyanusu içinde istenilen bilgiye erişimi de zorlaştırmaktadır. Bilgi tüm dünyada İnternet’e bağlı yüzlerce ülkedeki milyonlarca bilgisayarın disklerinde dağıtık olarak bulunmaktadır. Bilginin oluşturulması ve saklanması belli bir düzen ve standart bulunmadığı için çok değerli bilgilerin yanı sıra hiçbir değeri olmayan ya da çok eski bilgiler de kullanıcıların karşısına çıkabilmektedir. Bazen kullanıcılar çok gereksinim duydukları bir bilgiyi İnternet üzerinde olduğunu bildiği halde bulamamakta veya araştırmaları esnasında karşısına gelen büyük miktarda ve işlerine yaramayan bilgi denizi içinde boğulmaktadır.

Kullanıcıların en çok yardım istedikleri konulardan birisi ihtiyaç duydukları bilgiye kolay ve çabuk ulaşmaktır. Bu hedefe ulaşırken kullanıcı çok değişik İnternet aracı kullanmayı tercih etmemekte ve bir diğer tabir ile bilgisayarın tuşuna bastığı anda istediği bilgilerin ekranına dökülmesini istemektedir. Ancak ne yazık ki İnternet üzerinde herşeyi bir anda tarayıp tam kullanıcının istediği türden bilgiyi önüne koyan yeteneklere sahip bir araç henüz geliştirilmemiştir. Bununla beraber özellikle WWW tabanlı yeni araçlar bu konuda oldukça ümit verici sonuçlar elde etmektedirler. Bu araçlar yardımı ile en azından çok fazla zahmet etmeden bilgiye ulaşmak günümüzde kolaylaşmıştır.

Bilgiye ulaşım yöntemlerini açıklamaya başlamadan önce İnternet üzerindeki bilgi ile ilgili bazı yanlış kanıları da ortadan kaldırmakta fayda bulunmaktadır. İnternet üzerinde:

-Herkes açık çok büyük miktarda bilgi olduğu doğrudur ama her konuda ve her istenen bilginin İnternet üzerinde bulunabileceği doğru değildir.

-Ülkelerin gizli sırlarını bulmak mümkün değildir. Gizli servislerin ya da istihbarat teşkilatlarının İnternet üzerinden sundukları bilgiler sadece halka açık ve zararsız bilgilerdir.

-İnternet yolu ile kütüphanelerden bir kitabın ya da derginin kendisini elde etmek mümkün değildir. Telif hakları nedeni ile yayıncısı izin vermediği sürece bir kitabın tümünü İnternet üzerinde bulamazsınız (Telif hakkı sorunu kalmamış ve yayıncısı izin vermiş az miktarda kitap hariç).

-İnternet üzerinden elde ettiğiniz her bilgi doğru olmayabilir.

Bilgi Tarama Yöntemi

İnternet üzerinde bir konuyu araştırmak için izlenmesi gereken yolları belirlemeye çalışacak olursak:

Adım-1 Geleneksel araştırma noktalarını göz ardı etmeyin

Kitap, dergi, gazete gibi basılmış, CD-ROM kaynakları gibi elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarını ve konu ile ilgili kurumları da araştırmanıza dahil edin. Bu türden resmi ve doğruluğundan emin olduğunuz bilgi araştırmanızda size sağlam bir altyapı oluşturur.

Adım-2 Araştırmanızı planlayın

Konu ile ilgili anahtar kelimeleri belirleyin. Araştırmanın hedef noktasını daraltmak için alternatif anahtar kelimeler bulmaya özen gösterin.

Adım-3 Birden fazla tarama aracını kullanın

İnternet üzerinde çalışan tek bir tarama aracının sonuçları ile kendinizi kısıtlamayın. Her araç İnternet’i farklı bir yöntem ile tarar ve bilgileri farklı olarak indeksler. Bazı araçlar sadece doküman başlığını temel alırken diğerkleri bilginin içeriğini de göz önüne alıyor olabilir.

Ayrıca her tarama aracının kullanım yolunda farklılıklar olabilir. Dolayısı ile kullanma talimatlarını dikkatli okumak gerekmektedir.

Adım-4 Bulduğunuz bilginin kalitesini sorgulayın

İnternet sayesinde herkes istediğı yayını bir kısıt olmaksızın yapabilmektedir. Dolayısı ile üretilen dokümanlarda bir kalite ve güvenilirlik sorunu da bulunmaktadır. Bulduğunuz dokümanın hangi kurumda, kim tarafından, ne zaman yazıldığı gibi özelliklerini sorgulayınız. Eğitim ya da devlet kurumlarında bulduğunuz bilgilerin genellikle daha değerli, doğru ve tarafsız olduğunu unutmayınız.

Adım-5 Yardım istemekten korkmayın

Araştırma yaptığınız konu ile ilgili Listelere ve Usenet haber gruplarına sorularınızı ya da bilgi taleplerinizi yollayabilirsiniz. Size yardım etmek isteyen pek çok kişinin olduğunu göreceksiniz. Ancak özel bir alanla ilgili sorunuzu konu ile ilgisiz bir listeye göndermeniz durumunda tepki alabileceğinizi de aklınızdan çıkarmayınız.

Adım-6 İlgili haber gruplarını takip ediniz

Ulaşmayı hedeflediğiniz bilgi ile ilgili Usenet haber gruplarını takip ediniz. Haber gruplarında tarama yaparak konunuzla ilgili tartışma olup olmadığını araştırınız. Sorunuzu ya da gereksinim duyduğunuz bilgi talebini mümkün olduğunca açık ve detaylı bir elektronik mektup ile haber grubuna yollayınız. Haber grubuna gelen cevapları düzenli olarak takip ediniz.

Adım-7 İlgili listserv listelerini arayınız

İlgilendiğiniz alanla tartışmaların yapıldığı elektronik mektup listelerini araştırınız. Elektronik mektup listelerinin tümünün konularını ve adreslerini içeren tam bir liste maalesef bulunmamaktadır. Ancak bu konuda en detaylı liste FTP servisi ile sri.com adresindeki netinfo/interest-groups.txt dosyasında tutulmaktadır (Dikkat! dosya 1MB büyüklüğündedir).

Bu büyük dosyayı kopyalamak yerine aynı dosyada tarama yapan servis ile anahtar kelime yolu ile istenen listeyi aramak da mümkündür: Bu servisten yararlanmak için

<http://catalog.com/vivian/interest-group-search.html>

adresindeki tarama servisi kullanılabilir.

Adım-8 FTP arşivlerini bulunuz (Archie)

Eğer gereksinim duyulan bilgi bir yazılım veya bir rapor ise FTP arşivlerine bakmakta büyük yarar vardır. Bu konuda daha önceki bölümlerde detaylı olarak anlatılan Archie servisinden yararlanır.

Adım-9 Gopher uzayını tarayınız

Gopher uzayında da gereksinim duyulan bilgilere ulaşabilirsiniz. Bu ortamda tarama yapmak için daha önce detaylı olarak anlatılan Veronica servisi kullanılabilir.

Adım-10 WWW tarama araçları ile tarama yapınız

En güçlü ve büyük arşive sahip olan tarama bilgi bankası WWW temelli olanlardır. Bunlardan bazıları neredeyse Internet'in tamamı üzerindeki bilgi bankalarını düzenli olarak tarayıp tümü hakkındaki bilgiyi ellerinde tutmaktadırlar. Bu tarama servisleri ve adresleri aşağıdaki bölümlerde verilmektedir.

Tarama Servisleri ve Bilgi Sunucular

Liste tabanlı WWW Katalogları

http://www2.infoseek.com	InfoSeek Net Search
http://cuiwww.unige.ch/cgi-bin/w3catalog	CUI World Wide Web Catalog
http://www.yahoo.com/	Yahoo Search Engine
http://uu-gna.mit.edu:8001/cgi-bin/meta	Global Network Academy Meta-Library

http://www.leo.org/www_index/aliweb.html	Aliweb (Archie-benzeri tarama)
http://the-inter.net/www/future21	The-InIS (Sam Hopkins's The-Inter.net's Info Server)
http://www.cam.org/~psarena/find-it.html	Find-it!
http://www.iol.it/ricerca/	Ricerca page
http://www.nlightn.com/	NlightN Hot Page

Spider tabanlı WWW Katalogları

http://webcrawler.com/	WebCrawler
http://www.opentext.com	Open Text Search
http://rbse.jsc.nasa.gov/eichmann/urlsearch.html	RBSE's URL database
http://js.stir.ac.uk/jsbin/jsii	JumpStation II
http://www.cs.colorado.edu/home/mcbryan/WWW.html	WWW Worm
http://www.netscape.com/escapes/internet_search.html	NetScape tarama sayfası
http://www.lycos.com/	Lycos WWW tarama yazılımı
gopher://veronica.scs.unr.edu/11/veronica	Veronica (Gopher uzayı taraması)
http://galaxy.einet.net/www/www.html	Search the Web at EINet Galaxy
gopher://logic.uc.wlu.edu:3002/7	Jughead (Gopher uzayı taraması)
http://www.digital.com:8081/cnidr.org:210/directory-of-servers	WAIS directory-of-servers index (gateway ulaşımı)
wais://cnidr.org:210/directory-of-servers	WAIS directory-of-servers index (doğrudan ulaşım)
gopher://odie.niaid.nih.gov/77/.thesaurus/index	Thesaurus Taraması

İlginç Servisler

http://nearnnet.gnn.com/wic/index.html	The Whole Internet Catalog
http://www.goforit.com/	Tsunami surfing page
http://www.iao.fhg.de/Library/conferences	Konferans duyuru arşivi
http://www.zippo.com/	Zippo News Service

http://www.tu-graz.ac.at/Cjargon	Hacker's Jargon
http://curia.ucc.ie/info/net/acronyms/acro.html	Acronym Search
http://www.tios.cs.utwente.nl/say/	Say (Text to Speech Translator)
http://accnet.com/cgi-bin/listings.pl	Sherlock (Catalog of Real Estate Listings)
http://american.recordings.com/wwwofmusic/index.html	American plakları
http://www.wired.com/	WIRED Arşivi
http://www.thomasregister.com/	Thomas Register of American Manufacturers

Yazılım (Software) ile ilgili servisler

http://cuiwww.unige.ch/.archieplexform.html	Archieplex (Swiss server at SWITCH)
http://cuiwww.unige.ch/cgi-bin/langlist	The Language List
http://cuiwww.unige.ch/cgi-bin/freecomp	The Free Compilers List
http://cuiwww.unige.ch/~scg/FreeDB	The Free Database List
http://vsl.cnet.com/	keyword in SW archive CICA, SIMTEL, PCGA, GARBO, MICROSOFT, NETWIRE, LINUX, OS/2, APPLE, APPLE-UMICH using VSL Master Site
http://web.nexor.co.uk/public/mac/archive/doc/search.html	Nexor's Mac Software Catalog
http://www.biap.com/iconix/	Iconix WWW PowerPage
http://www.icp.com/softinfo/homepg_3.html	SoftInfo SearchPage

Kişi bilgisi servisleri

http://www.whowhere.com	WhoWhere Search
gopher://ds.internic.net:4320/1netfind	Netfind gateway (name key key ...)
http://www.crl.dec.com/cgi-bin/finger	Finger gateway (Digital CRL)
http://www.mit.edu:8001/finger?	Finger gateway at mit.edu
http://fiaker.ncsa.uiuc.edu:8080/cgi-bin/phfd	Ph gateway
http://echo.brunel.ac.uk:4040/	UFN Search (X.500 directory)

http://www.four11.com/	FOUR11 Directory Services
---	---------------------------

Yayınlar

http://daneel.rdt.monash.edu.au/tr/siteslist.html	Rik Harris' Abstracts Index
http://www.cs.indiana.edu/cstr/search	The Unified CS TR Index
http://cuiwww.unige.ch/cgi-bin/cstr	Computer Science TR Archive Sites
http://cuiwww.unige.ch/cgi-bin/bibrefs	OO Bibliography (object-oriented and related papers)
gopher://gopher.lib.ncsu.edu/11/library/stacks/Alex	Gopher Catalog of Electronic Texts
http://cs-tr.cs.cornell.edu/	Cornell University's Technical Report Library

Haberler/Sık sorulan sorular (FAQ)

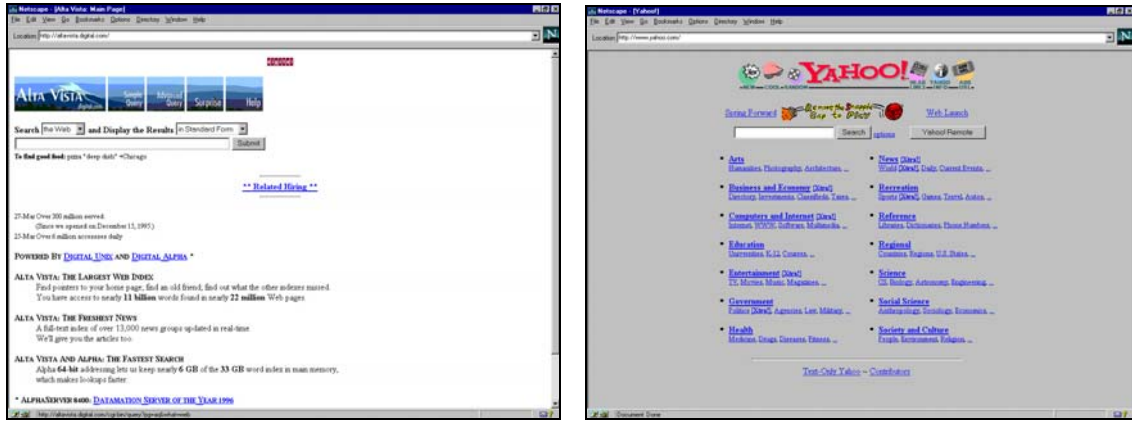
http://www.cs.ruu.nl/cgi-bin/faqwais	WAIS FAQ taraması
http://www.ncsa.uiuc.edu:8001/ftp.eunet.ch:210/faq5?	HTTP FAQ taraması
gopher://gopher.win.tue.nl/77/internet/archives/usenet/index/index	Gopher FAQ taraması
wais://ds.internic.net:210/conf.announce	news.announce.conferences taraması
http://ibd.ar.com/News/About.html	Güncel usenet news grupları taraması

Dokümantasyon

http://alpha.acast.nova.edu/cgi-bin/srch.cgi/search/bigdummy/mylist	Big Dummy Search
http://docfinder.ncsa.uiuc.edu:7999/bin/finder	NCSA Docfinder
http://www.bsdi.com/bsdi-man/	BSD/386 Hypertext Man Pages
http://cuiwww.unige.ch/cgi-bin/cuibib	CUI Computer Science Library
http://web.nexor.co.uk/public/welcome.html	Nexor's Public Services
http://web.nexor.co.uk/public/rfc/index/rfc.html	RFC index
http://web.nexor.co.uk/public/internet-drafts/id.html	Internet Draft Index

Önemli WWW Tarama Araçları ve Özellikleri

WWW ilk kullanılmaya başladığında birçok WWW kullanıcısı ihtiyaç duydukları bilgiyi Internet üzerinde dolaşarak bulmaya çalışmıştır. Bunu yapmak için WWW sunumcularına bağlanmış, burada bulunan bilgileri taramış ve buradan başka bağlantılar varsa bunlar üzerinde tekrar dolaşmış böylece ihtiyacı olan bilgiyi elde etmeye çalışmıştır. Günümüzde, bu işlemi otomatik olarak yapan bazı yazılımlar bulunmaktadır. Bu programlar tarama bilgisi ile birlikte bir sunumcudan diğerine gider veya ellerindeki bilgi bankalarını arama yapar ve böylece tarama otomatik olarak yapılır.

Otomatik tarama yapan araçların bazıları ile ilgili bilgi aşağıda verilmiştir:

Adı	Adres	Özellikleri
Alta Vista	http://altavista.digital.com/	Bilgi miktarı: 8 milyar kelime, 16 milyon Web sayfası. 13.000 haber grubunun sürekli güncellenen tam indeksi. Taramalar Web ve Haber gruplarında yapılır. Şu andaki en büyük, en hızlı ve en iyi tarama aracıdır.
Lycos: The Catalog of the Internet	http://www.lycos.com/	Bilgi miktarı: WWW sunumcularının %91 i ve 10 milyon sayfa İndekslenen adreslerin title, heading ve subheading bilgileri, dokümanın ilk 20 satırı, byte ve kelime sayısı olarak büyüklüğü tutulur. Tarama bilgileri sistemden silinmediği için güncelliğini yitirmiş sonuçlar gelebilmektedir.
Yahoo	http://www.yahoo.com	Bilgi miktarı: 80.000 Web sunucusu ve Usenet grupları. 14 genel kategori

InfoSeek Guide	http://guide.infoseek.com/	Ücretli bir araçtır. Ücretsiz tarama seçeneğinde sadece ilk 100 sonuç kullanıcıya gösterilir. Sistemde WWW sayfaları, Gopher ve FTP ile haber gruplarının 2 haftalık bilgileri tutulmaktadır.
WebCrawler	http://webcrawler.com/	WWW sayfalarının title bilgileri sunulur. Hızlı tarama için uygun fakat detaylı taramalarda yetersiz.
Open Text Web Index	http://www.opentext.com/omw/f-omw.html	Bilgi miktarı: 10 milyar kelime Tarama mekanizması güçlü Gelen cevaplarda sayfanın içindeki ilk 100 kelime alınır.
excite Netsearch	http://www.excite.com/	Bilgi miktarı: 11.5 milyon sayfa
Inktomi	http://inktom.berkeley.edu/	Bilgi miktarı 2.8 milyon doküman
WWW - World Wide Web Worm	http://www.cs.colorado.edu/www/	Bilgi miktarı: 3 milyon URL Bilgiler çok sık güncellenmemekte

Tarama araçlarını tarayan yazılımlar (Meta-Search Engines)

Adı	Adres
SavvySearch: Parallel Internet Query Engine	http://cage.cs.colostate.edu:1969/
IBM infoMarket Search Service	http://www.infomkt.ibm.com/
MetaCrawler Multi-Threaded Web Search Service	http://metacrawler.cs.washington.edu:8080/index.html
Profusion	http://www.designlab.ukans.edu/Profusion.html

Tarama araçlarının listesi:

Adı	Adresi
Internet Sleuth	http://www.intbc.com/sleuth/meta-index.html
CUSI - Configurable Unified Search Index	http://www.eecs.nwu.edu/susi/cusi.html
W3 Search Engines	http://cuiwww.unige.ch/meta-index.html
All-in-One Search	http://www.albany.net/allinone/
SearchPlex	http://www.west.net/~jbc/tools/search.html

Özel tarama araçları:

Adı ve tanımı	Adresi
DejaNews: Usenet grupları taraması	http://www.dejanews.com/
MIT Usenet Adres Bilgi Bankası: Usenet e gönderilen makalelerden elektronik mektup adreslerini tarar	http://usenet-addresses.mit.edu/
U.S. GovBot Bilgi bankası: ABD devlet kurumları WWW sayfaları (100,000 sayfa)	http://www.business.gov/Search_Online.html

Kütüphane taraması (Z39.50 Gateway)

Adı	Adresi
Library of Congress	http://lcweb.loc.gov/z3950/
ZWeb: Library Search Gateway	http://zweb.cl.msu.edu/
InterCat: OCLC Internet Cataloging Project's Catalog of Internet Resources	http://www.oclc.org:6990/